

Nr 124.

Utlåtande i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående anslag för budgetåret 1951/52 till vissa åtgärder för förstärkning av landets ekonomiska försvarsberedskap jämte i ämnet väckt motion.

(1:a avd.)

1:o) **Anordnande av bombsäker smörjoljefabrik m. m.** I propositionen nr 116 har Kungl. Maj:t (punkt 1 av bilagt utdrag av statsrådsprotokollet över handelsärenden för den 9 mars 1951) föreslagit riksdagen att till ifrågasvarande ändamål för budgetåret 1951/52 under väg- och vattenbyggnadsverkets förrådsfond anvisa ett investeringsanslag av 1 500 000 kronor.

Riksnämnden för ekonomisk försvarsberedskap har föreslagit, att staten bör för höjande av beredskapen anordna en bombskyddad anläggning för beredskapslagring av basoljor och samtidigt iordningställa bombskyddade utrymmen m. m. för en fabrik för smörjoljetillverkning. Erforderligt markområde ställes utan kostnad för statsverket till förfogande av vederbörande kommun, som även bl. a. på vissa villkor lämnar ett bidrag av 150 000 kronor till anläggandet av erforderlig brygga. Preliminärt avtal härom har ingåtts mellan kommunen och riksnämnden. Avsikten är att ett enskilt företag skall hyra fabriken och samtidigt handha vården av det statliga beredskapslagret. Överenskommelse härom har preliminärt träffats mellan företaget och riksnämnden.

Departementschefen har ansett, att åtgärder böra vidtagas för att höja vår beredskap i fråga om försörjningen med smörjoljor. Härför tala erfarenheterna från det senaste kriget, då vårt land led brist på smörjoljor och bl. a. måste tillgripa en mycket dyrbar tillverkning av inhemska smörjmedel ur tjära, vilka likväl voro av sämre kvalitet än motsvarande importsmörjoljor. Den av riksnämnden förordade anläggningen för bombsäker förvaring och tillverkning av smörjoljor synes departementschefen böra komma till stånd i huvudsaklig överensstämmelse med nämndens förslag i ämnet. Med prisläget i september—oktober 1950 som utgångspunkt uppgå enligt riksnämndens beräkningar de sammanlagda bruttokostnaderna för anläggningen till 6 375 000 kronor. För nästa budgetår har riksnämnden begärt ett anslag av 1 500 000 kronor. Departementschefen tillstyrker, att sistnämnda belopp anvisas för budgetåret 1951/52.

Utskottet, som finner angeläget att åtgärder vidtagas för att höja vår beredskap i fråga om försörjningen med smörjoljor, tillstyrker att de här-

för föreslagna anläggningarna komma till stånd. De verkställda kostnadsberäkningarna synas böra godtagas.

Utskottet vill i detta sammanhang uttala sin tillfredsställelse över det samarbete, som etablerats mellan stat och enskilda i fråga om utförandet av de anläggningar, om vilka här är fråga, och vill framhålla det önskvärda i att sådant samarbete även fortsättningsvis kommer till stånd.

Utskottet hemställer,

att riksdagen må till *Anordnande av bombsäker smörj-
oljafabrik m. m.* för budgetåret 1951/52 under väg- och
vattenbyggnadsverkets förrådsfond anvisa ett investerings-
anslag av 1 500 000 kronor.

2:o) *Anordnande av ytterligare en bombsäker oljelagringsanläggning.*
Kungl. Maj:t har föreslagit riksdagen (punkt 2) att till ifrågasvarande ända-
mål för budgetåret 1951/52 under väg- och vattenbyggnadsverkets för-
rådsfond anvisa ett investeringsanslag av 500 000 kronor.

År 1950 beslöt riksdagen att anvisa medel till påbörjande av en bomb-
säker oljelagringsanläggning, som beräknas draga en sammanlagd kost-
nad av 14 700 000 kronor. I en till handelsdepartementet den 22 februari
1951 inkommen skrivelse har *riksnämnden* föreslagit, att staten skall an-
ordna ytterligare en bombsäker cisternanläggning för flytande bränslen
m. m. jämte vissa utrymmen för lagring av fatvaror.

Departementschefen framhåller, att det ur beredskapssynpunkt är av
vikt att tillgången på fullträffsäkra utrymmen för lagring av flytande driv-
medel m. m. inom vissa delar av landet blir större än vad som för närva-
rande är fallet. Departementschefen tillstyrker att den av riksnämnden nu
föreslagna bombsäkra cisternanläggningen jämte utrymmen för viss för-
varing av fatvaror kommer till stånd. Med prisläget vid årsskiftet 1950/51
såsom utgångspunkt beräknas totalkostnaderna för anläggningen till
10 500 000 kronor. För att möjliggöra anläggningens påbörjande föreslås
att i enlighet med riksnämndens förslag 500 000 kronor anvisas för nästa
budgetår.

Utskottet. Med hänsyn till betydelsen ur beredskapssynpunkt av att det
föreliggande förslaget realiserar vill utskottet tillstyrka detsamma. Mot de
uppgjorda kostnadsberäkningarna har utskottet icke något att erinra.

Utskottet hemställer,

att riksdagen må till *Anordnande av ytterligare en bomb-
säker oljelagringsanläggning* för budgetåret 1951/52 under
väg- och vattenbyggnadsverkets förrådsfond anvisa ett in-
vesteringsanslag av 500 000 kronor.

3:o) **Iordningställande av viss tillfartsväg.** Kungl. Maj:t har föreslagit riksdagen (punkt 3) medgiva, att kostnaden för en av departementschefen tillstyrkt väganläggning må bestridas från investeringsanslaget till Anordnande av en bombsäker oljelagringsanläggning.

Departementschefen har framhållit, att riksnämnden för ekonomisk försvarsberedskap väckt frågan om anordnande i anslutning till den oljelagringsanläggning, som beslöts av 1950 års riksdag, av ett bombskyddat lagerrum för andra varor än flytande bränslen. Enligt planerna för arbetena på lagerrummet — vilket beräknas draga en sammanlagd kostnad av 1 055 000 kronor — skulle allenast en tillfartsväg till magasinet, kostnadsberäknad till 175 000 kronor, utföras under nästa budgetår. Denna väg skulle samtidigt i viss utsträckning underlätta arbetet på cisternanläggningen. Kostnaderna för vägen beräknas kunna rymmas inom ramen för anslaget till Anordnande av en bombsäker oljelagringsanläggning. Departementschefen föreslår i detta sammanhang att den planerade tillfartsvägen iordningställes och att, därest riksdagen lämnar sitt medgivande därtill, kostnaderna för vägens utförande skola bestridas från anslaget till oljelagringsanläggningen.

Utskottet tillstyrker, att den planerade tillfartsvägen iordningställes och har icke något att erinra mot det föreslagna sättet för bestridande av härför uppkommande kostnader.

Utskottet hemställer,

att riksdagen må medgiva, att kostnaden för den i statsrådsprotokollet över handelsärenden för den 9 mars 1951 omnämnda väganläggningen må bestridas från investeringsanslaget till Anordnande av en bombsäker oljelagringsanläggning.

4:o) **Åtgärder till tryggnad av mottagningsförhållandena för vår import i krig.** Kungl. Maj:t har föreslagit riksdagen (punkt 4) att till vissa närmare angivna ändamål för budgetåret 1951/52 under tionde huvudtiteln anvisa anslag å sammanlagt 1 726 000 kronor.

Riksnämnden för ekonomisk försvarsberedskap har i en till handelsdepartementet den 20 februari 1951 ingiven skrivelse föreslagit vissa åtgärder för att förbättra mottagningsförhållandena för den import, varav Sverige har behov i händelse av krig. De föreslagna åtgärderna hänföra sig dels till hamnar och farleder och dels till kommunikationerna till lands. I skrivelsen äskar riksnämnden anslag till följande ändamål för budgetåret 1951/52, nämligen *dels* 120 000 kronor till anskaffning av förtöjningsmateriel m. m., *dels* 175 000 kronor till anskaffning av radarmateriel, *dels* 200 000 kronor till materielanskaffning för vissa farleder, *dels* 6 000 kronor till tryckning av sjökort, *dels* 125 000 kronor till anskaffning av viss

reservmateriel, dels 100 000 kronor till anskaffning av viss reparationsmateriel, dels ock 1 000 000 kronor till statsbidrag till åtgärder för krigsförsörjningen. Det sammanlagda belopp, som i detta sammanhang äskas för nästa budgetår, uppgår således till 1 726 000 kronor. I fråga om materielanskaffningen för vissa farleder samt anskaffningen av viss reservmateriel begär riksnämnden dessutom bemyndigande att beställa materiel för ytterligare respektive 200 000 kronor och 125 000 kronor. Totalkostnaderna för statsverket för de anskaffningar m. m., om vilka här är fråga, uppgå sålunda till (1 726 000 + 200 000 + 125 000 =) 2 051 000 kronor.

Departementschefen tillstyrker, att anslag anvisas för nästa budgetår till de av riksnämnden föreslagna ändamålen. Anslagen synas böra utgå med de av nämnden äskade beloppen och böra få reservationsanslags natur. Vad angår anslaget till statsbidrag till åtgärder för krigsförsörjningen har det syntts få ankomma på Kungl. Maj:t att besluta, vilka för krigsförsörjningen viktiga anläggningar som böra främjas genom bidrag från anslaget. Enligt departementschefen bör Kungl. Maj:t jämväl få bestämma villkoren för bidragens åtnjutande. Beträffande den föreslagna materielanskaffningen för vissa farleder samt anskaffningen av viss reservmateriel synes departementschefen vederbörande myndigheter böra, därest riksdagen icke har något att erinra däremot, få beställa den äskade materielen i dess helhet, fastän anslagen för nästa budgetår endast täcka halva materielkostnaden. Återstående belopp synes departementschefen få anvisas senare.

Utskottet har funnit bärande skäl tala för att de föreslagna anskaffningarna m. m. böra komma till stånd och tillstyrker att medel härför anvisas i enlighet med Kungl. Maj:ts förslag. Departementschefens förslag i övrigt under förevarande punkt har icke givit utskottet anledning till erinran.

Utskottet hemställer,

att riksdagen må för budgetåret 1951/52 under tionde huvudtiteln anvisa

a) till *Anskaffning av förtöjningsmateriel m. m.* ett reservationsanslag av 120 000 kronor;

b) till *Anskaffning av radarmateriel* ett reservationsanslag av 175 000 kronor;

c) till *Materielanskaffning för vissa farleder* ett reservationsanslag av 200 000 kronor;

d) till *Tryckning av sjökort* ett reservationsanslag av 6 000 kronor;

e) till *Anskaffning av viss reservmateriel* ett reservationsanslag av 125 000 kronor;

f) till *Anskaffning av viss reparationsmateriel* ett reservationsanslag av 100 000 kronor;

g) till *Statsbidrag till åtgärder för krigsförsörjningen* ett reservationsanslag av 1 000 000 kronor.

5:o) **Åtgärder till trygghet av drivmedelsförsörjningen i krig.** Kungl. Maj:t har föreslagit riksdagen (punkt 5) att till ifrågavarande ändamål för budgetåret 1951/52 under tionde huvudtiteln anvisa ett reservationsanslag av 80 000 kronor.

Förslaget avser medel för anskaffning av och försök med en utrustnings-sats av materiel för kringgångstransporter av oljor vid avbrott på järnvägs-linjerna.

Utskottet får i enlighet med Kungl. Maj:ts förslag hemställa, att riksdagen må till Åtgärder till trygghet av drivme-delsförsörjningen i krig för budgetåret 1951/52 under ti-onde huvudtiteln anvisa ett reservationsanslag av 80 000 kronor.

6:o) **Motion om uppförande av bergverkstäder för krigsviktig produktion.** I en i anledning av föreliggande proposition inom andra kammaren av her-rar *Ståhl* och *Wedén* väckt motion (II: 545) har hemställts, att riksdagen måtte besluta att till uppförande av bergverkstäder för krigsviktig produk-tion för budgetåret 1951/52 under tionde huvudtiteln anvisa ett reserva-tionsanslag av 1 000 000 kronor.

I fråga om de skäl, motionärerna anfört till stöd för sitt yrkande, hän-visas till motionen.

Utskottet vill erinra, att den i motionen berörda frågan i annat samman-hang anmälts för innevarande års riksdag. Sålunda framhöll departements-chefen i årets statsverksproposition (X ht s. 141), att riksnämnden för eko-nomisk försvarsberedskap anhållit om ett anslag å 1 000 000 kronor till statsbidrag till bombskyddade verkstäder o. d. Departementschefen ansåg sig emellertid med hänsyn till rådande ekonomiska läge icke kunna biträda detsamma. Departementschefens ställningstagande till förslaget i fråga för-anledde icke någon erinran från riksdagens sida. Vid angivna förhållande avstyrker utskottet den nu föreliggande motionen.

Utskottet hemställer,

att motionen II: 545 icke må av riksdagen bifallas.

Stockholm den 27 april 1951.

På statsutskottets vägnar:

KARL WARD.

Vid förestående ärendes slutbehandling inom utskottet hava närvarit

från första kammaren: herrar Gustaf Karlsson, Gränebo, Mannerskantz, Ohlon, Leander, Heiding, Gillström, Sundelin, Näsström, Rosenberg, Einar Persson, Birger Andersson, Bergman, Karl Johan Olsson och Lundgren; samt

från andra kammaren: herrar Ward, Malmborg i Skövde, Bergström, Svensson i Grönvik, Wallentheim, Svensson i Ljungskile, Lindholm, Ståhl, Åkerström, Kyling, Onsjö, Andersson i Munkaljungby, Birke, Wedén och Gustafsson i Stockholm.

Reservation

vid punkten 6:o) (Motion om uppförande av bergverkstäder för krigsviktig produktion) av herrar *Mannerskantz, Ohlon, Sundelin, Lundgren, Malmborg* i Skövde, *Svensson* i Ljungskile, *Ståhl, Kyling, Birke* och *Wedén*, vilka ansett, att utskottet bort tillstyrka motionen II: 545 och att därför utskottets yttrande och hemställan bort hava följande lydelse:

»För landets försörjning i krigstid är det givetvis av vikt, att tillgång finnes till bombskyddade verkstäder och liknande lokaler. För att stimulera vederbörande industrier till att utföra sådana anläggningar och bereda riksnämnden för ekonomisk försvarsberedskap möjlighet att ingå i förhandlingar med företagen härom måste medel finnas disponibla. Riksnämnden har för ändamålet äskat ett belopp av 1 miljon kronor. Utskottet anser denna fråga vara av sådan angelägenhetsgrad, att den icke tål uppskov och tillstyrker därför i enlighet med yrkandet i motionen, att det begärda anslaget nu anvisas.

Utskottet hemställer,

att riksdagen må med bifall till motionen II: 545 till *Uppförande av bergverkstäder för krigsviktig produktion* för budgetåret 1951/52 under tionde huvudtiteln anvisa ett reservationsanslag av 1 000 000 kronor.»